

KS
Postboks 1378 Vika
0114 Oslo

Deres dato:

Deres referanse:

Vår referanse:
2017/135 -TEJ

Vår dato:
08.12.2017

Beskrivelse av produksjonslinje for bevaring og formidling av elektroniske arkiv fra kommunal sektor

Bakgrunn

I mai 2017 leverte Arkiverket en konseptutredning som tok for seg utfordringene knyttet til deponering og overføring av digitalt skapt arkivmateriale til arkivdepot.¹ Mange arkivskapere og arkivdepot har store utfordringer på dette området i dag, både innenfor statlig og kommunal sektor. Prosessen er komplisert og kostbar, og krever mye kompetanse. Hos en del arkivskapere, særlig i kommunal sektor, finnes det bevaringsverdig arkivmateriale som skulle vært overført til arkivdepot, men som i stedet står i fare for å gå tapt.

I konseptutredningen anbefales det en rekke tiltak for å bedre dagens situasjon. Et av disse er å effektivisere prosessene knyttet til overføring av arkivmateriale til arkivdepot. Dette innebærer å identifisere og dele beste praksis, bevaringsvurderinger og skjemaer for beskrivelse av datauttrekk.

KDRS er i ferd med å etablere en metode som gjør dette mulig. Det er ønskelig at denne metoden videreutvikles og forvaltes slik at den er relevant og tilgjengelig for hele kommunal sektor.

Hensikten med dette notatet er å starte prosessen med å innlemme KDRS produksjonslinje i forvaltningsregimet til FIKS.

Beskrivelse av KDRS produksjonslinje

KDRS produksjonslinje beskriver en metode for å eksportere data fra IT-systemer, beskrive disse dataene i et standardisert format, for deretter å produsere arkivpakker for langtidsbevaring (AIP) og formidlingspakker for innsyn (DIP). Metoden støtter alle former for uttrekk av digitalt skapt materiale, blant annet Noark 5, Noark 4, Noark 3, tabelluttrekk og hele databasedumper. Følgende beskrivelse av KDRS produksjonslinje er på et overordnet nivå og noe forenklet. Mer detaljert dokumentasjon kan ettersendes dersom det er ønskelig.

Noark-uttrekk og tabelluttrekk behandles som ferdige uttrekk, som er klare for validering, bevaring og innsyn i arkivdepot.² Det største potensialet i produksjonslinjen på kort sikt ligger imidlertid i behandlingen av hele databasedumper for å ta inn eldre systemer som har gått ut av bruk, ofte

¹ <https://www.arkiverket.no/arkivutvikling/nasjonal-arkivutvikling/mavod>

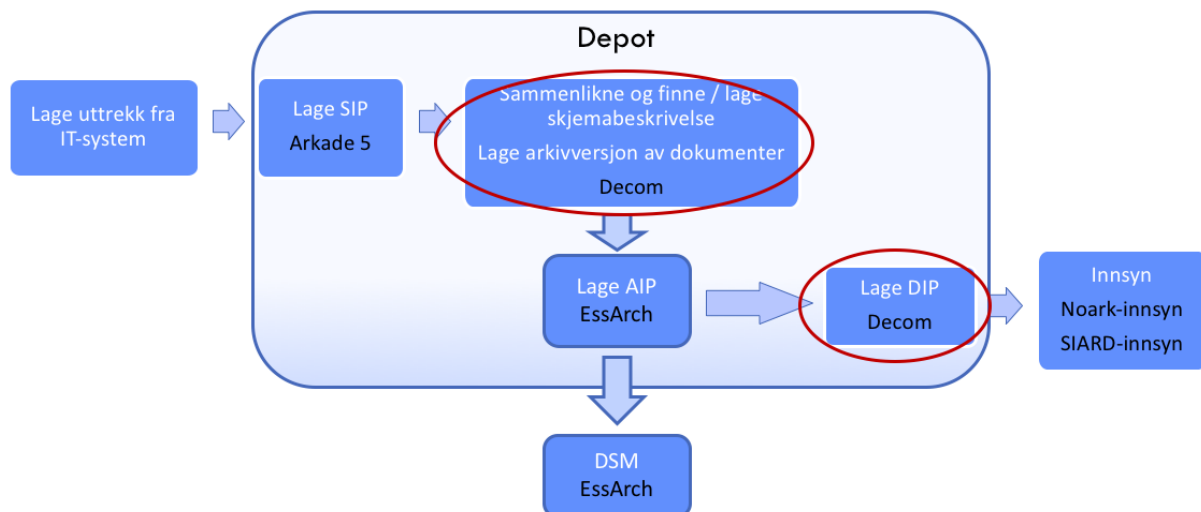
² Produksjonslinjen støtter bruk av ADDML-standard for behandling av Noark- og tabelluttrekk

omtalt som etterslep. Valgt format for databasedumper er SIARD, som er et åpent og bestandig arkivformat for relasjonsdatabaser.³ SIARD-formatet ble utviklet for det Sveitsiske riksarkivet og er et etablert format for det europeiske samarbeidsprosjektet E-ARK.⁴ Metoden og verktøyene som benyttes gjør det mulig å dele og gjenbruke beskrivelsene av dataene i databasene.

Beskrivelsene går helt ned på feltnivå og er ikke avgrenset til kun å beskrive tabeller. Det er her det største gevinstpotensialet ligger, ettersom å beskrive innholdet i IT-systemer er svært tidkrevende. En annen viktig egenskap ved metoden er at søk etter og anvendelse av beskrivelser skjer maskinelt. Dersom det bare finnes delvis treff komplementeres beskrivelsene manuelt. På den måten øker antallet beskrivelser over tid og vil dekke stadig flere IT-systemer.

For hver gang metoden brukes komplementeres beskrivelsene slik at antallet beskrivelser stadig øker og blir mer presise.

Figuren under illustrerer metoden. Første trinn er å lage et uttrekk fra IT-systemet som inneholder dataene som skal bevares. Arkade 5 brukes til å teste uttrekk og lage innleveringspakke (SIP) av uttrekket som sendes inn til depot. Deretter importerer depot arkivuttrekk av typen databasedump inn i Decom, som er et produkt utviklet av Documaster. Decom har både APler og brukergrensesnitt slik at arkivpakken kan matches med eksisterende beskrivelser, eventuelt beskrives nærmere. Decom kan også lage arkivversjon av dokumenter. Dersom uttrekket er et Noark- eller tabelluttrekk benyttes den medfølgende ADDML-beskrivelsen. Når arkivpakken er ferdig beskrevet lages det en arkivpakke for langtidsbevaring (AIP) som legges i det digitale sikringsmagasinet. Decom kan også benyttes for å lage en formidlingspakke (DIP) for å gi innsyn. Metoden og prosessen den legger opp er direkte basert på OAI-standard.⁵ Dette er en ISO-standard som definerer et generelt rammeverk for behandling av digitalt arkivmateriale i arkivdepot.

³ Software Independent Archiving of Relational Databases

⁴ <http://www.eark-project.com/resources/specificationdocs/32-specification-for-siard-format-v20>

⁵ <https://public.ccsds.org/pubs/650x0m2.pdf>

Documaster Decom, merket i rødt i figuren, er avgjørende for at metoden skal fungere i praksis. Produktet er delt inn i tre:

1. Skybasert tjeneste for administrasjon av beskrivelser og tilgangsstyring
2. Klientapplikasjon som installeres lokalt for å bearbeide arkivpakkene
3. Prosesseringsserver som utfører konverteringer av dokumenter

Et viktig hensyn i arbeidet med løsningsarkitekturen har vært at metoden og verktøyene skal være fleksible og skalerbare, samtidig som leverandørinnløsning skal unngås. Blant annet er derfor skjemabeskrivelsene løsrevet fra de ulike løsningskomponentene. Beskrivelsene ligger for tiden i Decoms skyløsning, men kan ved behov flyttes til andre aktører. Beskrivelsene forvaltes i dag av KDRS.

KDRS produksjonslinje fikk støtte fra Riksarkivarens arkivutviklingsmidler for 2015, mens prosjektet ikke fikk ekstra midler til verktøystøtte året etter. Prosjektet har derfor en delt finansieringsmodell der Documaster og prosjektet bidrar sammen med en lisensmodell for brukerne av verktøyet.

Samarbeid med kommuner og leverandører

Documaster Decom er utviklet i samarbeid mellom KDRS og KAI-miljøet. KDRS produksjonslinje-prosjektet har startet pilot av Decom og er allerede i god gang med å lage malsett for mange systemer. Decom vil bli tilgjengelig som lisensiert programvare fra starten av 2018. KDRS er i tillegg i dialog med flere leverandører av fagsystemer til kommunal sektor, blant annet Visma. Leverandørene ønsker å bidra i arbeidet med å beskrive systemene.

Forholdet til andre verktøy, standarder og leveranser

KDRS er i kontinuerlig dialog med Arkivverket for å sørge for at de øvrige verktøyene som ovennevnte metode forutsetter, særlig Arkade 5, utvikles og forvaltes slik at de kan brukes sammen med metoden.

Det er for øvrig fortsatt en del uavklarte spørsmål, blant annet knyttet til forvaltning, finansiering, anskaffelsesregelverk og ikke minst etablering av standardiserte avleveringsformater. Sistnevnte er en egen leveranse i oppfølgingen av MAVOD. Både KDRS og Arkivverket tror det kan ligge et stort potensiale i å bygge videre på beskrivelsene som akkumuleres ved behandling av IT-systemer for å utvikle standardiserte avleveringsformater. Dette er nok en grunn til at dette bør innlemmes i FIKS plattformen, ettersom KS har ansvaret for standardisering i kommunal sektor.

Er det knyttet noen ytterligere spørsmål til prosjektet, ta kontakt med undertegnede på telefon 947 90 707

Med hilsen,

Tor Eivind Johansen

Daglig leder